

Sovjetgedachten over de oorlogvoering

* * Ongeacht of men behoort tot degenen die
* geloven in het bestaan van een aantal onveranderlijke „beginzelen van de oorlogvoering”, dan wel ervan overtuigd is dat het succes op het slagveld alleen en uitsluitend afhankelijk is van de „divine spark” van de veldheer of — in schrille tegenstelling daarmee — meent dat er zoiets bestaat als een „standaardreceptenboek” voor de oorlogvoering, een feit is dat een ieder overtuigd is van de waarheid van de zegswijze: *ken uw tegenstander*.

De toepassing van deze maxime kan men dagelijks ervaren: in het bedrijfsleven waar concurrenten elkaars beleid analyseren, op het voetbalveld waar bijvoorbeeld de trainers van buitenlandse voetbalploegen naar Nederland komen om zich op de hoogte te stellen van de tactiek en techniek van de Nederlandse clubs die in de Europacupwedstrijden meedingen, enzovoort.

Aangezien het duidelijk is dat in een eventueel toekomstig conflict de Sovjet-Unie onze voornaamste tegenstander zal zijn, is het derhalve van groot belang dat het Westen een gedegen kennis heeft van de potentiële tegenstander. Het ligt dan ook voor de hand dat uitspraken omtrent de militaire kracht van die tegenstander mede zouden moeten zijn gebaseerd op het oordeel dat die tegenstander heeft omtrent zijn *eigen* offensieve en defensieve vermogens. Helaas is dat veelal niet zo.

Voorals militairen hebben wel eens de neiging af te gaan op aantallen vliegtuigen, schepen, tanks, kanonnen of manschappen om dan op grond van deze „capabilities” te geraken tot een evaluatie van de militaire balans. Anderzijds hebben politici een uitgesproken, en begrijpelijke, voorkeur voor uitspraken omtrent vijandelijke „intentions”, daarbij voorbijgaande aan het feit dat „intentions may be changed overnight, but it takes years to change one's capabilities”.

Zoals te verwachten valt, omvat de waarheid méér dan uitsluitend „capabilities” of „intentions”.

In de woorden van de voormalige voorzitter van het militaire comité van de NAVO, de Duitse generaal Johannes Steinhoff:

Wichtiger ist es, sich über das Gesamtausmaß sowjetischer Militärmacht, über den Umfang und den Trend sowjetischer Rüstung klarzuwerden — denn nur die Analyse der motivierenden politischen Kraft, die hinter dem Aufbau dieser gigantischen Kriegsmaschine steht, kann auch Aufschlüsse über den Gebrauch des Werkzeugs geben.¹

Steinhoff is niet de enige, die de nadruk legt op de noodzaak van een gedegen kennis van de tegenstander. Professor John Erickson van het Department of Defence Studies van de Universiteit van Edinburgh schreef in een studie over „Soviet theatre-warfare capability” o.m. dat

... the plans of those who would re-organise or refurbish NATO are also vitiated by a lack of convincing knowledge of Soviet military organisation and theatre capability. Strategic generalisation may be intellectually satisfying, possibly aesthetically pleasing, but it is hard to sustain them without an up-to-date grasp of Soviet developments — unless one discounts the enemy, even down to the more mundane items of his equipment.

Elders schrijft Erickson, die een uitstekend kenner is van de Russische militaire geschiedenis² en van de organisatie van de Sovjetstrijdkrachten:

... one of the prime rules for studying Soviet military organisation and operational practice is simply to follow the Soviet lead; in other words, to do what the Soviet military itself is doing. (GSFG and conventional operations: summary argument.)

Erickson voegt hiermee een nieuw element toe aan de discussie. Blijkbaar is het niet voldoende de samenstellende elementen van het vijandelijke potentieel, zoals sterkte der strijdkrachten, strate-

¹ J. Steinhoff — *Wohin treibt die NATO?* Hamburg (1976)53.

² Vgl. o.a. Erickson — *The road to Stalingrad. Stalin's war with Germany*. Londen (1975).

gische opvattingen en doctrines, e.d., te bestuderen van onze optiek uit gezien. Neen, men moet doen wat de Rus doet, i.c. zijn publikaties en voorschriften ter hand nemen en deze interpreteren, zoals ook de Russische krijgsoverste zal doen, in een marxistisch-leninistisch kader. En in een brief aan schrijver dezes stelt Erickson het probleem nogmaals heel scherp met de woorden:

My main concern is that any discussion (...) should be within Soviet terms of reference, otherwise we run the risk of superimposing our ideas upon them.

Inderdaad maakt het een groot verschil of men de zaken ziet door de eigen bril, dan wel of men in de huid van de tegenstander kruipt. Een enkel voorbeeld moge dit verduidelijken. Van Dale's woordenboek omschrijft het begrip „agressie” als „de aanval van een staat op een andere staat, anders dan tot zelfverdediging”. Neemt men daarentegen S. E. Osjegov's woordenboek van de Russische taal ter hand, dan ziet men agressie daarin gedefinieerd als „de gewapende aanval van één of meer imperialistische staten op andere landen met het doel hun grondgebied te bezetten en hun inwoners gewelddadig te onderwerpen”. Dezelfde opvatting vindt men terug in de grote Sovjet-encyclopedie. Dit is logisch, immers Lenin ontwikkelde de theorie van de rechtvaardige en de onrechtvaardige oorlog en krachtens deze theorie voeren socialistische staten geen onrechtvaardige oorlogen. Schreef Lenin zelf niet in 1918 dat

... het karakter van een oorlog niet wordt bepaald door wie de aanvaller is en in wiens land de „vijand” staat, maar door de klasse die de oorlog voert en welke politiek ingevolge de oorlog wordt bedreven.

De lezer weet dus waar hij aan toe is: socialistische staten kunnen geen agressie plegen, omdat zij niet agressief zijn. De Sovjet-Unie is een socialistische staat, ergo kan de Sovjet-Unie geen agressie plegen! Aan de tautologie in de premisse gaan wij voorbij; belangrijker is dat deze redenering leidt tot een mentale instelling, waarbij de Sovjet-militair te voorschijn treedt als een verdediger van land en volk, als een (toekomstige) held die de achting en steun van zijn land verdient. (Terzijde vraag ik uw aandacht voor het feit dat deze definitie van agressie naar de geest wordt gevolgd door de groeperingen die elke opstandige beweging als „bevrijdingsbeweging” afschilderen en elke westerse staat als „onderdrukker”, een bewijs

hoezeer deze denktrant ook in het Westen gehoor vindt.)

Spijtig genoeg zijn de meesten van ons niet in staat Russische publikaties in de oorspronkelijke taal te lezen, zodat wij zijn aangewezen op vertalingen of op studies van anderen. Het aantal vertalingen is echter beperkt. Bekend is het boek „Militaire strategie” met als hoofdredacteur maar schalk W. D. Sokolovski, waarvan kort geleden de derde uitgave in de Engelse taal verscheen, vertaald en op uitstekende wijze van commentaar voorzien door Harriet Fast Scott. Tot voor enige tijd waren er echter nauwelijks andere militaire geschriften in vertaling beschikbaar; dit in tegenstelling tot de Sovjet-Unie, waar werken als „The uncertain trumpet” van generaal Maxwell Taylor en „Nuclear weapons and foreign policy” van dr. Henry Kissinger vrijwel onmiddellijk na hun verschijning werden vertaald en uitgegeven. Wij mogen de United States Air Force dan ook dankbaar zijn dat zij het initiatief heeft genomen tot de vertaling en publikatie van een serie Russische boeken onder de verzameltitel „Soviet military thought” en omschreven als „a series of significant and representative recent Soviet military writings”. In deze serie verschenen tot nu toe: „The offensive” (vertaling van „Nastupleniye”), „Marxism-leninism on war and army” (vertaling van „Marksizm-Leninizm o voyne i armii”), „Scientific-technical progress and the revolution in military affairs” (vertaling van „Nauchno-tehnicheskij progress i revolyutsiya v voyennom dele”) en „The basic principles of operational art and tactics” (vertaling van „Osnovnye printsipy operativnogo iskustva i taktiki”). Al deze boeken zijn aanbevolen lectuur in de „Kalendar voina”, een handboek voor militair personeel, of komen voor in de serie studieboeken voor officieren, „Biblioteka ofitsera”.

De redactie vraagt daarom de bijzondere aandacht van de lezers van de Militaire Spectator voor een uitvoerige bespreking van twee van de hier genoemde boekwerken, nl. „The offensive” en „Marxism-leninism on war and army”. Ter afsluiting en ter vergelijking wordt daarna een westerse visie behandeld in de vorm van een bespreking van het boek „The Soviet view of war, peace and neutrality” door P. H. Vigor, Hoofd van het „Soviet Study Centre” van de Royal Military Academy te Sandhurst.

M. W. A. WEERS, kol Klu